

Bodoči pedagogi o digitalni zasvojenosti

Dejan Hozjan je izredni profesor za področje pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem. Je koordinator magistrskega študijskega programa *Izobraževanje odraslih in razvoj kariere* ter vodja *Centra za vseživljenjsko učenje Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem*. Pri svojem delu se ukvarja s kritičnim proučevanjem področja pedagogike, andragogike in menedžmenta v izobraževanju.

Prispevek odpira vprašanje, kako dodiplomski študenti pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem razumejo digitalno zasvojenost. Interpretacija digitalne zasvojenosti pri omenjeni skupini študentov je namreč zanimiva z dveh vidikov: ker gre za študente mlajše generacije, ki so se z digitalno tehnologijo srečevali praktično že od rojstva, in ker gre za študente, ki bodo v bodoče opravljali pedagoški poklic in se tako neposredno srečevali s problematiko digitalne zasvojenosti.

Uvod

Digitalna zasvojenost predstavlja resen problem sodobne družbe in je pogosto predmet diskusije v različnih znanstvenih krogih. Slednje je še posebej pomembno tudi za šolski prostor, saj se vedno več otrok in mladostnikov neposredno srečuje z digitalno zasvojenostjo in posledicami le-te. Glede na navedeno si tudi pedagoški delavci ne smejo zatiskati oči pred omenjeno težavo. V želji, da bi ugotovili, kako bodoči šolski svetovalni delavci poznajo pojem digitalna pismenost, smo opravili krajšo empirično raziskavo.

Empirična raziskava

Opis metodologije raziskovanja

V okviru empirične raziskave smo si zastavili cilj, da raziščemo razumevanje pojma digitalna zasvojenost pri dodiplomskih študentih pedagogike. Z raziskavo smo želeli doseči, da študenti pedagogike podajo poglobljene odgovore o razumevanju pojma digitalna zasvojenost, zato smo uporabili kvalitativni pristop in deskriptivno metodo.

V intervju je bilo udeleženih 32 (od 38) študentov 3. letnika pedagogike Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem. Zastavili smo vprašanje: Kako razumete pojem digitalna zasvojenost? Pridobivanje podatkov je potekalo 21. januarja 2019. S pomočjo računalniškega programa Atlas.ti smo opravili transkripcijo, kodiranje, abstrahiranje in grupiranje.

Rezultati in razprava

Na vprašanje, kako študenti pedagogike razumejo pojem digitalna zasvojenost, je 32 študentov podalo 74 odgovorov. Le-te smo razvrstili v skupine sedmih vsebinsko različnih kod:

- Odvisnost od tehnologije¹
- Psihične posledice²

- Nadpovprečno porabljen čas³
- Zanemarjanje drugih obveznosti⁴
- Sodoben problem⁵
- Populacija⁶
- Rešitve⁷

Po pričakovanjih so študenti najpogosteje povezovali digitalno zasvojenost z odvisnostjo od tehnologije, saj je kar 28 študentov od 32 navedlo ta element. Na drugem mestu so se pojavile psihične posledice digitalne zasvojenosti, in sicer v 13 primerih. Glede na odgovore študentov je bila tretja najpogostejša skupina »nadpovprečno porabljen čas za digitalne vsebine« (deset odgovorov). Z manj odgovori pa sta sledili skupini odgovorov »zanemarjanje drugih obveznosti« (osem odgovorov) in »sodoben problem« (šest odgovorov). Na dnu pa sta bili skupini »populacija, ki je najpogosteje izpostavljena digitalni zasvojenosti« (pet odgovorov) in »predlagane rešitve« (štirje odgovori) (Tabela 1).

Tabela 1: Prikaz odgovorov po kodah.

	N	%
Odvisnost od tehnologije	28	37,8 %
Psihične posledice	13	17,6 %
Nadpovprečno porabljen čas	10	13,5 %
Zanemarjanje drugih obveznosti	8	10,8 %
Sodoben problem	6	8,1 %
Populacija	5	6,8 %
Rešitve	4	5,4 %
SKUPAJ	74	100,0 %

Iz zapisanega razberemo, da so študenti pedagogike dokaj homogeno razumeli pojem digitalne zasvojenosti, saj jih je kar 87,5 % po-

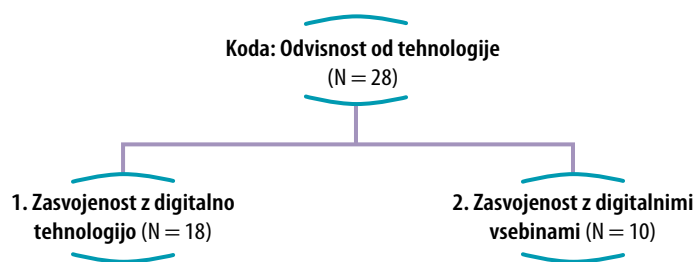

vezovalo pojem digitalne zasvojenosti z odvisnostjo od tehnologije. Pri ostalih skupinah odgovorov pa je zaznana relativna razpršenost. V nadaljevanju si natančneje oglejmo odgovore znotraj posameznih kod.

Podrobnejši vpogled v skupino odgovorov s kodo *Odvisnost od tehnologije* nam pokaže, da lahko odgovore razdelimo v dve podskupini (Shema 1):

- V prvi, najobsežnejši podskupini, so odgovori, ki digitalno zasvojenost neposredno povezujejo z *digitalno tehnologijo*. Pod pojmom digitalna tehnologija so izpostavljeni telefon (10), računalnik (10), televizija (3) in tablice (2).
- V drugi skupini se nahajajo odgovori, ki povezujejo digitalno zasvojenost z *digitalnimi vsebinami*, npr. igrice (5), socialna omrežja (3) in aplikacije (2).

Shema 1: Prikaz odgovorov v okviru kode *Odvisnost od tehnologije*.

Skupino odgovorov s kodo *Psihične posledice* smo prav tako razdelili v dve podskupini:

- V prvi podskupini so *neposredne posledice* digitalne zasvojenosti, kot so nezmožnost samonadzora, ogrožanje zdravja in odvisnost samopodobe od socialnih omrežij (devet odgovorov).
- V drugi podskupini pa se odgovori navezujejo na *posledice ob odsotnosti* digitalne tehnologije (štirje odgovori). V tem okviru študenti navajajo naslednje posledice: živčnost, nervoznost, tesnoba, razdražljivost in nezmožnost komunikacije.

Vsebinsko najbolj homogena skupina so odgovori s kodo *Nadpovprečno porabljen čas*. Kljub temu pa smo lahko odgovore kategorizirali v tri stopnjevanje podskupine, in sicer:

- *prekomerna uporaba* (pet odgovorov; npr. »prekomerno uporabljanje telefona, računalnika, tablice itd.«),
- *preveč časa* (štirje odgovori; npr. »preveč časa posvečaš čekiranju FB-ja, elektronske pošte, računalniškim igram itd.«),
- *večurna uporaba* (en odgovor: »do zasvojenosti pride, ko te npr. prave uporabljamo vsak dan po več ur«).

Zanimivo je, da v tej skupini odgovorov ni bilo moč zaslediti natančne časovne opredelitve, kaj študenti razumejo kot nadpovprečno uporabo digitalne tehnologije.

Skupina odgovorov, ki je označena s kodo *Zanemarjanje drugih obveznosti*, je razdeljena v tri podskupine:

- V najobsežnejši podskupini se odgovori navezujejo na *moteno normalno življenje* (pet odgovorov; npr. »da nas uporaba tehnologije moti pri vsakdanjem delu (učenju, prostem času, v službi)«).

- Sledi podskupina, ki govori o tem, da je ukvarjanje z digitalnimi vsebinami *edina dejavnost* zasvojenega (dva odgovora; npr. »uporabljaš ga ves čas in je to edina stvar, ki ti zapolni prosti čas«).

- Podskupino z enim odgovorom pa predstavlja odgovor, ki se navezuje na *zapravljanje časa* (»... nima početi kaj drugega, zapravlja svoj čas«).

V okviru kode *Sodoben problem* je najbolj izrazito izstopalo mnenje, da je zasvojenost *trend sodobne družbe* (štirje odgovori; npr. »zasvojenost, ki se je pojavila v dobi digitalizacije«). Sledita pa odgovora, ki se navezujeta na digitalno zasvojenost kot *velik problem* (»je velik problem današnjega časa«) oziroma *težko rešljiv problem* (»je zelo težko premagljiva, rešljiva težava«).

V predzadnji skupini odgovorov, ki so kodirani pod rubriko *Populacija*, lahko zasledimo tri skupine odgovorov. Najpogosteje je bila izpostavljena *skupina mladih* (dva odgovora; npr. »v porastu pri današnji mladini«). Sledita pa odgovora, ki se navezujeta na *otroke* (dva odgovora; npr. »največkrat se kaže to pri otrocih«) in na *nižanje starostne meje* (en odgovor: »leta, pri katerih je otrok zasvojen, so vedno nižja«).

Pregled zadnje skupine značilnosti odgovorov, ki smo jih združili pod kodo *Rešitve*, nam pokaže tri različne podskupine odgovorov:

- V prvi skupini se je odgovor navezoval na *posameznika* (»načrtno mora pomisliti, kako bi lahko drugače preživel čas«).
- V drugi skupini sta odgovora, ki se navezujeta na *ustanove za zdravljenje* (»obstajajo bolnice, ki zdravijo digitalno zasvojenost«; »imamo že centre za pomoč ljudem, ki so digitalno zasvojeni«).
- Na ravni družbe pa je bil izpostavljen dokaj *generičen odgovor* (»morali bi delovati v smeri, da se to vsaj zmanjša, če ne izkorenini«).

Sklep

Na podlagi izvedene empirične raziskave lahko vidimo, da študenti pedagogike razumejo digitalno zasvojenost prvenstveno kot odvisnost od tehnologije oziroma digitalnih vsebin. Tovrstni opredelitvi pa dodajajo različne attribute, kot so prekomerna uporaba tehnologije, določene (ne)posredne psihične posledice, povezanost z mlajšo generacijo itd.

Iz zapisanega je razvidno, da je študentom pojem digitalna zasvojenost dokaj poznan in se njihove opredelitve v splošnem dotikajo strokovnih spoznanj o omenjeni tematiki. Videti pa je tudi, da o rešitvah te problematike bolj malo razmišljajo. ◀

Opombe

- 1 S kodo *Odvisnost od tehnologije* so bili označeni odgovori študentov, ki so se navezovali na zasvojenost z različnimi elektronskimi napravami oziroma digitalnimi vsebinami.
- 2 Koda *Psihične posledice* je označevala vse odgovore, ki so vključevali navajanje spremenjenih osebnostnih lastnosti po uporabi elektronskih naprav ali umanjkanju le-teh.
- 3 S kodo *Nadpovprečno porabljen čas* so bili označeni odgovori, ki so se navezovali na pretirano ali prekomerno uporabo elektronskih naprav oziroma digitalnih vsebin.
- 4 Koda *Zanemarjanje drugih obveznosti* je temeljila na odgovorih, ki so izpostavljali podrejanje posameznikovih realnih aktivnosti zgolj digitalni tehnologiji.
- 5 Koda *Sodoben problem* je označevala odgovore, ki so govorili o tem, da je to trend današnje družbe.
- 6 S kodo *Populacija* so bili označeni odgovori, ki so navajali najpogosteje skupine prebivalstva, ki so zasvojeni z digitalno tehnologijo.
- 7 Koda *Rešitve* je vključevala odgovore, ki so nakazovali različne načine reševanja digitalne zasvojenosti.